

m. pl. «tubérculos de una planta que produce un tallo delgado semejante al del perejil: se dice que comen de ella las palomas torcaes» (a Gessa, *VocAr.*). Més tard en altres pobles aranesos hi vaig recollir *serigó*, *suržún* i *esuriún*; mentre que a tota la Vall de Cardós, i a Farrera i Àreu, de Vall Ferrera, anotava *aixorelló* (BDC xxiii, 274, pronunciat *aixorelò*, *àsorelòns*, pertot); l'àrea del nom continua bon tros més a llevant, i de primer sense variació fonètica gaire greu: a Aós (entre V. Ferrera i Andorra) *aixorojòns* (1960), i a Arcavell (altra banda de la Valira), amb metàtesi, *jojeròns* o *xellerons* (1936).

Tots els informants insistien a posar de relleu que la part important d'aquest vegetal és un tubercle sota la crosta de la terra, com una patateta, mengívola: moltes explicacions feien creure la 'tòfona' (com vaig posar l. c.), d'altres admetien tal identificació sense assegurar-la, alguns només admeteren que era «semblant a la tòfona» (Aós); el fet que espontàniament explicaven que els cercaven molt els senglars (Eσταον, etc.) o els teixons (Aiguabella), i enlloc no parlaven de cuinar ni de persones feia, però, dubtar que fos una veritable tòfona.

Tornant-hi, anys més tard, a la Vall de Boí (1953-1970...) me n'han ensenyat moltes vegades i ha explicat tothom que això no ho busquen els tofonaires ni els exportadors, que exploten la tòfona del país, i que tot i ser un petit tubercle mengívola és diferent i molt menys apreciat que la tòfona. Allà pronuncien avui *çorçòns* (que correspon, en grafia literària, a *xorjons*) i ho descriuen com un petit bulb o cebeta d'un cm.3, com una avellaneta, a l'arrel d'una petita tija, d'uns 30 cm. d'alt, capçada per una flor blanca insignificant (una mica semblant a la del sauquer), a manera d'asfòdel minúscul: allà on els senglars furguen buscant-lo, sempre s'hi coneix i en diuen un *furgadé de porks fès*.

En altres valls nostres dels Pirineus el mot presenta una forma ja més diferent: *xerbions*, *serbions* i *sərbòjns* a l'alta Vall de Camprodon (1965...), i a l'altre extrem també: *serbelòns* a la Vall de Cabdella (Aiguabella, 1957), i també hi ha formes semblants, a la de Boí.

Ara bé aqueixes interessants formes amb -b- prossegueixen per l'Alt Aragó, on Casacuberta va recollir per a «tòfones» la resposta *øiribiòn* a Gistain, *øeribiòn* a Plan de Gistau (BDC xxiv, 165); a Bielsa se simplificaria en *siriòn* segons l'informant de Casac., tot i que jo vaig sentir-hi *sirbiòn* (1965), també *sirbiòn* a Ansó, però entremig hi ha encara una forma més plena *øerbilòn* a Torla (1965) i *øernilòn* a Linás de Broto (1965, forma que només tinc d'allà),⁴ mentre que a l'extrem occidental diuen altre cop, a Ansó *sirbiòn* (1966). La cosa i el mot són molt coneguts a la Vall d'Ordessa, contribuint-hi la gran pleta o alta «majada» de *Cervillonar*, que van fer famosa, entre els alpinistes, amb la grafia *Cerbillonàs*, les primeres escalades als grans cims del grup del Mont Perdut: a Torla, en efecte, m'explicaven que a Cervillonar «hay bastante *øerbilòn*, como en todas las majadas»; ells

també insistien que no era el fr. *truffe*, si bé en donaven un assenyalament prou semblant; a Linás uns negaven que fos la «trufa», altres ho posaven en dubte: «los desentierran los tejones y jabalíes para comérselos»; «casi sólo es un tubérculo, apenas tiene planta, lo busca el jabalí» (Ansó); «igual como truffetas, color parecido al de las truffas, las sacan los perros, algunos me pareix que los meten en conserva» (Bielsa).

La cosa, però, més notable, és que aquest nom, del qual cap dicc. no s'ha fet eco, si bé no en tinc notícia a Terra Ferma per dessota de les altes valls pirinenques, ni en tenim referència en cap altre llenguatge romànic (fora de la Vall d'Aran i l'Alt Aragó), reapareix a Mallorca: «tavanell, tubèrcul molt petit que agrada molt als porcs», dit *cereiò* a tot el centre de l'illa: Llucmajor, Montuiri, St. Joan de Sineu i Vilafranca de Bonany, segons *AlcM* (no *DFgra.*, *DAmen.*, *Tarongí*), i *çorojò* a Búger, Pina i (secundàriament 'castanya, cop violent') a Llorito. Moll no té cap referència de l'existència en els Pirineus; i, en donar la seva suggerència que pugui ser un derivat de CERA (un macarrònic **CERICULONE*), «per la semblança d'aquest tubèrcul amb un tros de candelà», no fa més que delatar que no n'ha vistos mai; m'afanyo, però, a dir que tampoc no pot venir, com jo deia en el *Vocabulari Aran.*, del «parecido con una bola de cabra», car no trobant-se la forma amb -r- més que a la Vall d'Aran, i allí en un sol lloc, l'aranès *sórra* 'xerri' en relació amb aquest mot només pot ser l'inductor d'una etimologia popular, però no l'ètimon.

Se'ns acuden altres derivacions, que essent de noms de plantes, ens podrien fer pensar més: ¿potser del nom de la 'serva', un **SORBINIONE*? però és clar que no s'assembla en res a aquest arbre, ni el seu fruit s'assembla a un petit tubercle; i fins deixant estar l'explicació de les combinacions dels sons interns, la ç- (pronuncia ø), confirmada sòlidament per les dades aragoneses, ens aparta resoltament d'un radical *SORB-*. ¿Potser relacionar amb el nom del *cerfull* CAEREFOLIUM, sobretot tenint en compte que hi ha les variants *sardaboll*, etc., no ben aclarides? Ho suggeriria (puix que *cerfull* i *julivert* són herbes tan semblants) la «cameta prima com la del julivert», que em digué l'informant de Gessa, però tampoc per aquest costat no s'aclaririen les diferències consonàntiques i segurament l'explicació del de Gessa no era més que una ponderació de la frevolesa i primor de la tija, puix que tant a Ansó («apenas tiene planta») com a la Vall de Boí només insistien en que la part visible dels *serbi(l)òns* era insignificant. És clar, doncs, que el nom ha de partir del tubercle.

És sens dubte una romanalla pre-romana, majorment curiosa pel fet de reparèixer a Mallorca. Ens recordem aviat d'un altre nom de planteta pirinenca pre-romà que termina en -BI- (i -ON), i en el qual, com ací, hi hagué un desdoblament fonètic per metàtesi: **ANABIONE/ABANIONE* (i proto-basc *anabi-a*, cat. pirin. *nabiu* < *ANABÍO-*), veg. *AVAJÓ*; ens recordem també de tants noms de planta, formats per derivació en